

Några enkla tips som ger "vildare" trädgård:

 Igelkotten är nog det djur, som tydligast symboliserar en naturvänlig trädgård. Man kan locka dem genom att mata dem med bitar av kött- eller fiskrester. Ännu bättre är om en levande gårdsmiljö erbjuder igelkottarna läckra sniglar, maskar, insektslarver eller groblad. Den öppna trädgårdskomposten är ett möjligt vinterbo, man kan också iordningsställa en hög med torra löv som täcks av ris och pinnar under ett skyddande buskage.

 Vem vill inte ha fjärilar på tomten. Förutom vilda arter finns det trädgårdsväxter man kan plantera för att locka fjärilar. Fjärilsbusken nummer ett är *Buddleja*. Andra är syrén, hagtorn och kaprifol. Laven- del, aster, timjan, mejram, veronika och *Sedum* är också attraktiva.

 Varför inte en liten prunkande äng i ett hörn av gräsmattan. En riktig äng iordningsställs inte på en eftermiddag. Ängen ska ha en grässvål och fattig jordmån, gödsling och kalkning förstör ängar! Låt gräset tillväxa och försök fläckvis så in blomster. En blommande gräsmatta med högt gräs kommer också att hysa ett rikare insektsliv.

 Du gör naturen en god gärning om vatten bringas i dagen. Den enklaste trädgårdsanläggningen är fågelbadet. Mer krävande, men mer givande, är den lilla dammen, som alltid ska vara vattenfylld!

 Buskar och träd med bär och frukt väljs med fördel: rönn, apel, nypon, hagtorn, oxel, oxbär, hägg, hallon. Levande häckar är bättre än impregnerade plankor som staket.

Trädgårdar är nästan alltid för välstädade för det vilda. Visst kan vi fortsätta kratta och ansa gräs där vi vill ha en bit fin gräsmatta. Men låt oss åtminstone "offra" ett hörn av trädgården för skugga, snår och förmultning. Nedbrytarna måste få sin plats. Kompost är ett måste för den naturvänliga trädgården. Tänk om vi kunde ge plats åt en stock av död ved, ris och löv, lite snåriga buskar, en platt sten och ett litet stenröse! En välkommen variation för massor av småkryp, småfåglar och själva symbolen: *Igelkotten*.

Lycka till!

Så ser den ut....

Höjdarenen på Usträngsboskogen i Leif Blomkvists tappning. Med sina 12,80 meter är det den högsta kända enen i Surahammars kommun. Den växer i tät gammal barrskog.

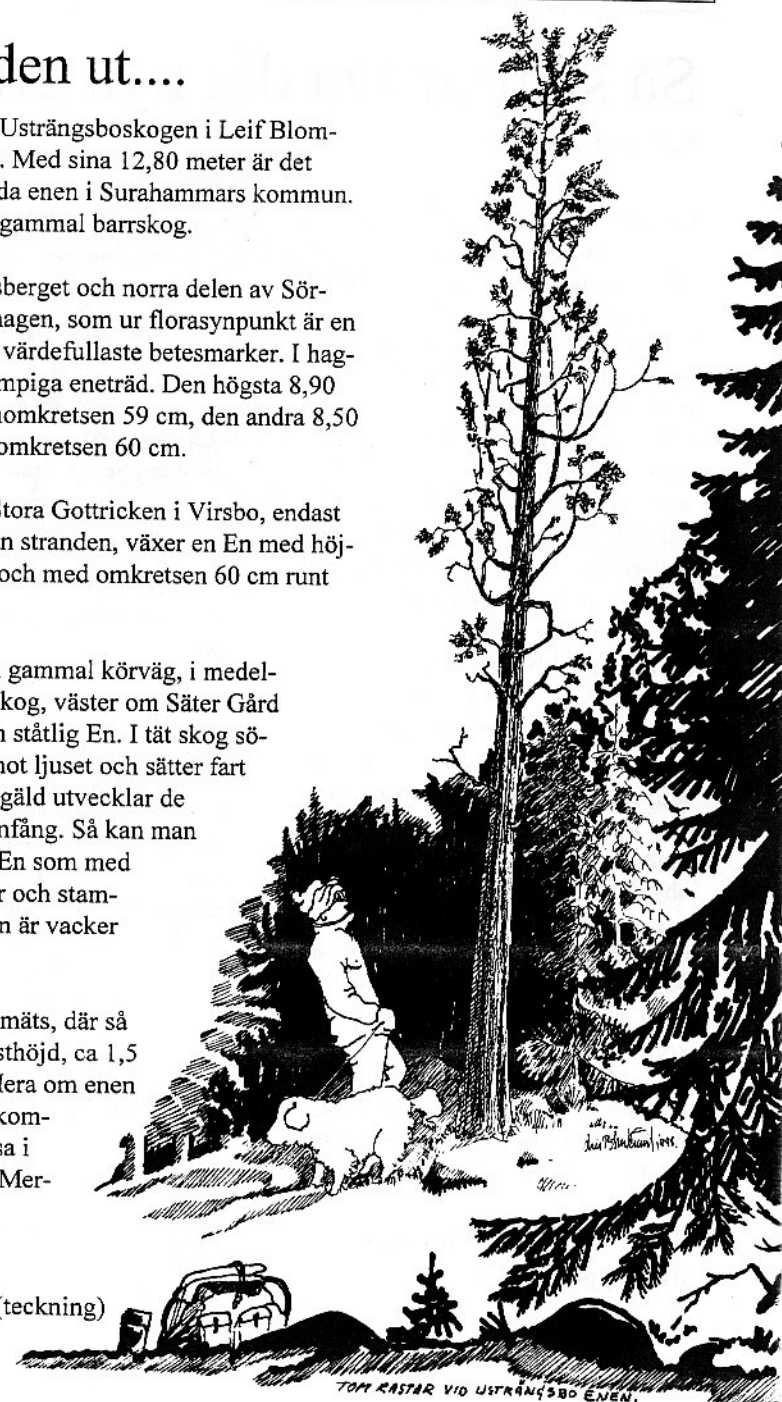
Mellan Farhällsberget och norra delen av Sör-sjön ligger Sjöheden, som ur florasynpunkt är en av kommunens värdefullaste betesmarker. I hagen växer två pampiga eneträd. Den högsta 8,90 meter med stamomkretsen 59 cm, den andra 8,50 meter och stamomkretsen 60 cm.

Öster om sjön Stora Gottricken i Virsbo, endast någon meter från stranden, växer en En med höjden 6,50 meter och med omkretsen 60 cm runt stammen.

I närheten av en gammal körväg, i medel-ålders tall/granskog, väster om Säter Gård i Ramnäs står en ståtlig En. I tät skog söker sig enarna mot ljuset och sätter fart på höjden, i gengäld utvecklar de ett smalt kronomfång. Så kan man beskriva denna En som med sina 10,50 meter och stamomkretsen 60 cm är vacker och sevärd.

Stamomkretsen mäts, där så är möjligt, i brösthöjd, ca 1,5 m ovan mark. Mera om enen i Surahammars kommun finns att läsa i förra numret av Mergus, 3-93.

Tom Sävström
Leif Blomkvist (teckning)

Så skaffar Du dig nya grannar

Mikael Leppälampi

Ganska många fågelarter häckar i ihåliga träd och liknande håligheter. De har ofta svårt att finna lämpliga boplatser. Genom att sätta upp fågelholkar kan man hjälpa de hålbbyggande fåglarna. Samtidigt kan man därigenom locka dem att hålla till på platser där de är lätta att studera, som i din egen trädgård. Den som lyckas få sina holkar bebodda har utmärkta möjligheter att på nära håll studera hemlivet hos ett flertal av våra vanligaste fågelarter.

Snickra själv är roligt

Roligare och billigare än att köpa holkar är att bygga dem själv. Det brukar gå att få tag på billigt virke från någon såg eller brädgård. Brädor som är 1 - 2 cm tjocka och omkring 15 cm breda är idealiska, ohyvlad virke duger utmärkt.

Beväpnad med såg, borr, hammare och spik är det enkelt och snabbt gjort att förvandla virkeshögen till komfortabla fågelbostäder. Har man långa brädor kan man göra hela holken ur en och samma bräda. Ännu bättre blir det om man har lite bredare virke att göra taket av.

Tänk också på följande när du bygger holkar;

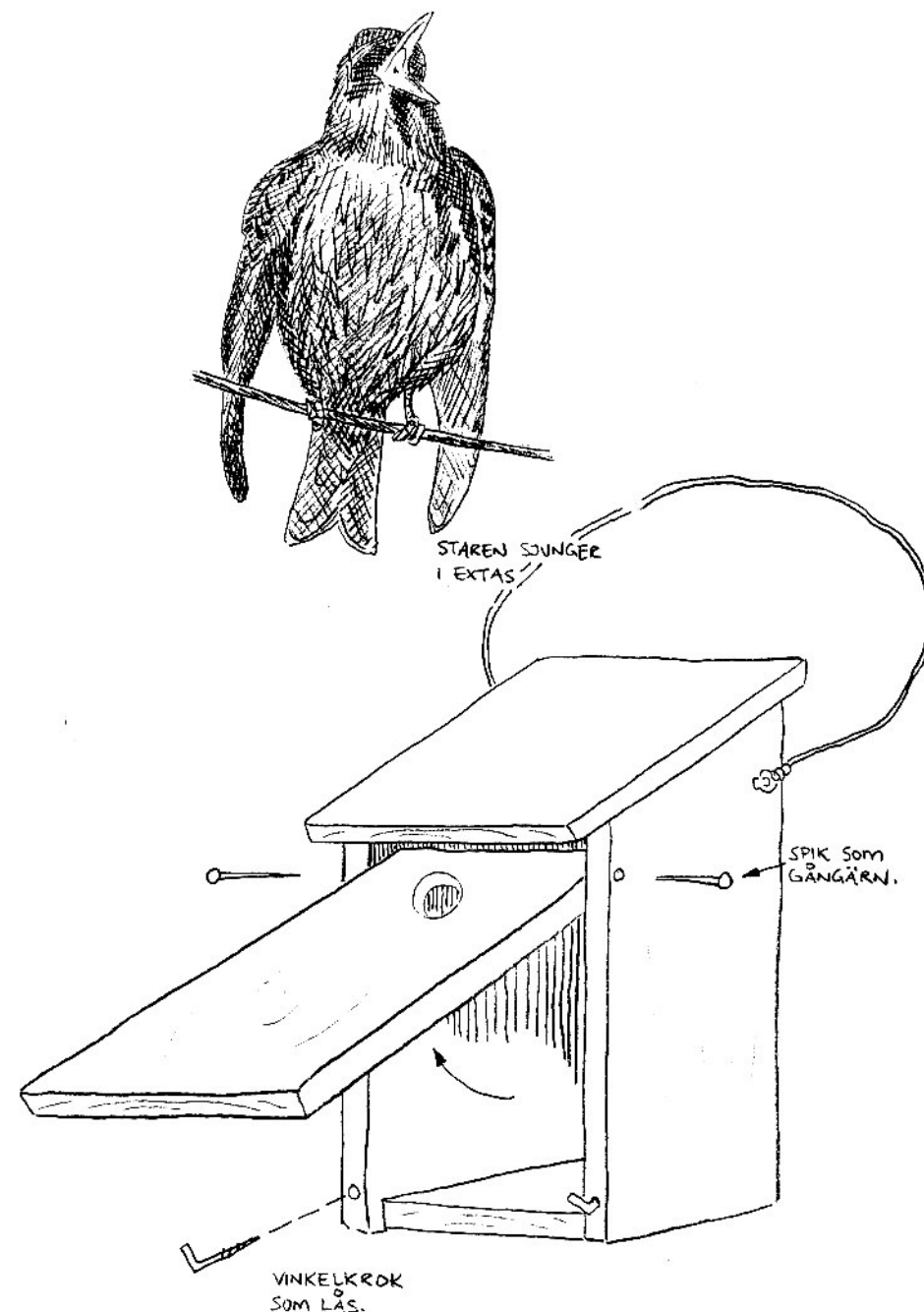
- Borra ingångshålet snett uppåt. Då rinner inte regnvattnet in i holken.
- Placera hålet högt upp på holkens framsida.
- Det är viktigt att göra ingångshålet lagom stort, det avgör vilka fåglar som kan bo i holken.
- Holkens botten fäster man in mellan sidorna.
- Holken bör förses med någon öppningsmekanism så den kan rensas.

Behandling av holkar

Själv kanske man tycker att det ser tjusigt ut när de nygjorda holkarna hänger där och skiner på trädstammarna, men fåglarna har en annan inställning. De vill gärna ha sin boplatz så diskret som möjligt. Ytbehandla holkarna genom att gnida dem med jord eller mossor, eller gen om att måla dem med lervatten. Taket klär du med papp.

Uppsättning av holkar

Bäst är att sätta upp holkar under hösten, då hinner de bli lite väderbitna innan häckningssäsongen och fåglarna kan använda dem som nattkvarter under vintern. En del fåglar utser dessutom sina revir redan under hösten.

Det spelar inte så stor roll åt vilket väderstreck holken sitter, viktigare är att placera den så att den skyddas mot gassande sol, regn och kraftiga vindar. Holkens höjd över marken kan man låta variera mellan två och tre meter. Småfågelholkar kan inte placeras hur tätt som helst. Det hänger ihop med att de flesta fågelarter hävdar revir, dvs försvarar ett område runt boet, mot inkräktare av samma art. Trädgårdarnas småfåglar hävdar grovt räknat revir inom 10-20 meter från boet. Staren däremot häckar i kolonier och flera starholkar kan sättas i samma träd.

Fastsättningsanordningen bör vara någon stark nylontråd, undvik att spika i trädet.

Skötsel av holkar

Man bör helst göra en årlig översyn av sina holkar. Trasiga och svaga holkar kan vara rena dödsfällorna och måste därför repareras. Rensa holken på senhösten eller helst på förvåren. Småfågeln renar inte själva, utan bygger nytt bo på det gamla och det finns risk för ohyra (fågelloppor) i gamla bon.

Fågelstudier vid holken

Får man någon av sina holkar bebodda - och det får man alldeles sä-

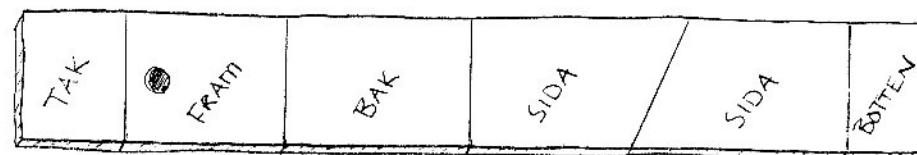
kert - så ger det fina tillfällen att studera fåglarnas hemliv. Man kan följa hur bobygget går till, när ruvning en börjar och om makarna avlöser varandra. Verklighet kring holken blir det när äggen är kläckta och ungarna skall ha mat.

Då kan man tidsstudera fågel-föräldrarna för att finna ut hur ofta de matar och vid vilken tid på dygnet matningen är som mest intensiv. Kanske kan man också se vad det är för mat de kommer med.

Håller man holken under noggrann bevakning får man kanske se ungarna lämna holken. Även vintertid utnyttjas fågelholkarna flitigt, då som övernattningsplatser. Ofta samlas många fåglar i samma holk. Trängseln blir svår, men just därför har fåglarna lättare hålla värmen mot den bistra vinterkylan.

Passa på nu att snickra ihop några holkar, det är aldrig försent, och Du kommer att berikas med trevliga grannar och med många fina stunder i vår och sommar. Lycka till!

HOLKRITNING.

Fågelart	Ingångshål diameter	Invändigt djup	Inre botten kantmått
Skogsduva/kaja	8,5 cm	45-50 cm	18-20 cm
Stare	5 "	25-30 "	12-14 "
Talqoxe	3,5 "	20-25 "	10-12 "
Svartvit flugsn.	- "-	- "-	- "-
Rödstart	3 cm	- "-	- "-
Blåmes/Svartmes	- "-	- "-	- "-

BRÄDANS
BREDD
MINUS
2 GGR
BRÄDANS
TJOCKLEK

Ur "Fågelskydd" av Viking Olsson, utg. av SNF.

Starholkprojektet 1993

I föreningens 65 holkar för stare kläcktes säsongen 1993 totalt 64 ungar. Alla dessa blev flygga. Holkarerna är utplacerade på följande områden;

Ekängen/Kohagen	35
Gatstugan	5
Skogsmuren	10
Byggetorp (Nadden)	10
Golfbanan	5

Ungproduktionen (anges inom parentes) fördelar sig områdesvis enligt

följande: Gatstugan 4 par (17), Skogsmuren 3 par (14), Byggetorp 7 par (33). Ingen häckning förekom i Kohagen eller vid golfbanan.

Av olika anledningar kommer vi till stundande häckningssäsong flytta om holkarna i Kohagen och flytta en del av dessa till annat område. Trots allt ser vi resultatet som hyfsat. Staren är en trevlig fågel som trivs kring människans boningar och den behöver vår hjälp, i synnerhet i tider med bostadsbrist.

Tom Sävström

ELWORTH
KOHAGEN SURHAMMAR 8 AUGUST 1993

"Min bild från Kohagen"

Lennart Elworth